

Βιβλία ■ λατινικό lifestyle

Ο Κλαύδιος, ο Νέρων, ο Γάλβας, ο Οθων, ο Βιτέλλιος, ο Βεσπασιανός, ο Τίτος, ο Δομιτιανός, στόχοι του αδιάκριτου χιούμορ και της καταλυτικής περιέργειας του ιστορικού **Σουητώνιου**

Αυτοκρατορικά μυστικά

Στις πρώτες πέντε σειρές του βιβλίου συναντάμε ήδη μια περίπτωση μοιχείας, με τις πρώτες συστάσεις για το πρόσωπο του μέλλοντος Κλαυδίου Καίσαρα. Διόλου περίεργο για τη γραφίδα του Σουητώνιου, ιστορικού της καμψής του 1ου αιώνα μ.Χ. Αφενός διότι οι *Βίοι Καισάρων* του λατινικού ιστορικού, δηλαδή οι βιογραφίες των πρώτων 11 ρωμαίων αυτοκρατόρων, ξεκινούν κατά κανόνα με μια αναφορά στο γενεαλογικό δένδρο του εκάστοτε αυτοκράτορα, αφεντέρου διότι βρῖθουν από αδέσποτες φήμες και ανεκδοτολογίες. Με τον βίο του Κλαυδίου λοιπόν αρχίζει αυτός ο δεύτερος τόμος των έργων του Σουητώνιου. Ο δε Κλαύδιος δεν είναι άλλος από το κατάπτυστο για τη σωματική μειονεξία του μέλος της αυτοκρατορικής οικογένειας που γνωρίσαμε καλύτερα προ ετών από την τηλεοπτική μεταφορά του βιβλίου του Robert Graves «Εγώ ο Κλαύδιος». Ο άμοιρος

Σουητώνιος

Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια Νίκος Πετρόχειλος, Εκδόσεις Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, σειρά Λατινοί Ιστορικοί, τ. Β', σελ. 433, τιμή 7.000 δρχ.

ανέλαβε το αυτοκρατορικό αξίωμα μόνο από μια φοβερή εύνοια της τύχης μετά τη σφαγή του προηγούμενου καίσαρα, του διαβόητου Καλιγούλα, και πέρασε έτσι κι αυτός στη χορεία των επιφανών που περιποιήθηκε ο Σουητώνιος με την πένα του. Όλη η γλαφυρή ιστορική σκέψη, στη λογοτεχνία, στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση, για τη ρωμαϊκή κοινωνία και τους φαύλους ηγέτες της, οφείλεται εν πολλοίς στον Σουητώνιο.

Οι *Βίοι Καισάρων* (De vita Caesarum) και οι *Βίοι Επιφανών Ανδρών* (De viris illustribus) είναι τα σπουδαιότερα

έργα του Σουητώνιου, που εμφανίζεται μετά τον, προγενέστερό του άλλωστε, Σαλλούστιο στη σειρά των Λατινών Ιστορικών του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τράπεζας. Στον δεύτερο αυτόν τόμο (για τον πρώτο τόμο βλ. «Βιβλία», 22 Μαρτίου 1998), με τον οποίο ολοκληρώνεται η έκδοση του έργου του Σουητώνιου, περιλαμβάνονται οι οκτώ τελευταίοι βίοι (Ο Αποθεωμένος Κλαύδιος, Νέρων, Γάλβας, Οθων, Βιτέλλιος, Ο Αποθεωμένος Βεσπασιανός, Ο Αποθεωμένος Τίτος, Δομιτιανός) και το σωζόμενο τμήμα του *Περί επιφανών ανδρών*, όπου παρουσιάζονται οι γραμματικοί, οι ρήτορες και οι ποιητές της Ρώμης. Ακόμη και στις πνευματικές αυτές προσωπικότητες δεν χαρίστηκε ο Σουητώνιος, ο οποίος διασώζει περισσότερο τις σκανδαλογίες γύρω από τη ζωή τους παρά τα έργα τους. Ετσι, είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ότι ο γραμ-



Προσωπογραφία του Νέρωνος

ματικός Μάρκος Αντώνιος Γνίφων «γεννήθηκε στη Γαλατία από ελεύθερους γονείς, οι οποίοι όμως τον άφησαν έκθετο», ή ότι ο Κόνιντος Καϊκίλιος Ηπειρώτης «όταν δίδα-

σκε την κόρη του κυρίου του και σύζυγο του Μάρκου Αγρίππα, τον υποψίαστηκαν για ανάρμοστη στάση απέναντί της και τον απομάκρυναν». Εναν άλλον, τον Ληναίο, λεγόταν ότι τον έκλεψαν από την Αθήνα όταν ήταν ακόμη παιδί. Μέσα από τον καταγισμό των πληροφοριών σχηματίζεται και πάλι μια διανθισμένη εικόνα για την άσκηση της τέχνης του λόγου στη Ρώμη, ενώ τείνουμε να συμπεράνουμε ότι και τότε, όπως και τώρα, στην πλειονότητά τους οι άνθρωποι του πνεύματος δεν ανήκαν εκ γενετής στην άρχουσα κοινωνική τάξη.

Η μετάφραση συνοδεύεται και πάλι από εκτενή σχόλια του μεταφραστή, που συγκροτούν στο τέλος του βιβλίου ένα πλέγμα προβολών σε πτυχές της ρωμαϊκής ιστορίας. Πληροφορούμαστε, λόγου χάρι, ότι «η ηλικία ανεξαρτητοποίησης, οπότε ο κηδεμονεύομενος απαλλασσόταν από τον παιδαγωγό ή τον κηδεμόνα του,

ήταν κανονικά το δέκατο τέταρτο ή δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του, στην περίπτωση όμως του Κλαυδίου η απαλλαγή αυτή δεν πραγματοποιήθηκε λόγω των ειδικών προβλημάτων που ο ίδιος παρουσίαζε». Ή ότι «οι ελευθέριες σπουδές (artes liberales) περιλάμβαναν τη λογοτεχνία, τη ρητορική, τα μαθηματικά και τη νομική κατάρτιση». Συμπρόσθετες αυτές πληροφορίες που φωτίζουν την εξιστόρηση του Σουητώνιου είναι το όφελος που προκύπτει όταν ο μεταφραστής εποπτεύει το γνωστικό πεδίο όπου κινείται. Συχνά γίνεται αντιπαράθεση των πληροφοριών του Σουητώνιου με άλλες ιστορικές πηγές της ίδιας εποχής, όπως λόγου χάρι με πληροφορίες από τον Τάκιτο ή από τον έλληνα ιστορικό Δίωνα Κάσσιο. Με την παράθεση των σχολίων στο τέλος, η μετάφραση μένει άθικτη και διαυγής.

ΜΑΙΡΗ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΟΥ